Załącznik nr 1 do uchwały nr 14/2025 Zarządu Związku
Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego
Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku
z dnia 27 listopada 2025 r.

Stanowisko Zarządu Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku

w sprawie propozycji przesunięcia 10% alokacji programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 na nowe priorytety

Działając w imieniu Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku tj. 28 samorządów, wyrażamy stanowczy sprzeciw wobec propozycji przesunięcia 10% alokacji programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021–2027 na nowy priorytet związany z obronnością i bezpieczeństwem. Zmiana ta zagraża terminowemu i efektywnemu wdrażaniu programu, a w szczególności inwestycjom przygotowanym przez jednostki samorządu terytorialnego.

Przeniesienie części alokacji programu na nową oś oznaczać będzie ograniczenie środków na przedsięwzięcia, które już zostały przez gminy i powiaty przygotowane. Samorządy opracowały projekty zgodnie z zatwierdzonymi harmonogramami naborów, a dokumentacja projektowa została przygotowana na podstawie przyjętych założeń programowych. Działania te pochłonęły już znaczne środki finansowe związane z zaangażowaniem wyspecjalizowanych podmiotów w opracowanie dokumentacji, audytów energetycznych, analiz technicznych czy uzyskaniem stosownych pozwoleń. Dodatkowo przygotowanie inwestycji objęło m.in. długotrwałe procedury wykupu lub długoterminowej dzierżawy gruntów od prywatnych właścicieli, uzgodnienia własnościowe i geodezyjne, przygotowanie dokumentacji technicznej uwzględniającej istniejącą infrastrukturę, uwarunkowania środowiskowe i bezpieczeństwo ruchu. Część dokumentacji technicznych dla termomodernizacji budynków mieszkalnych została wykonana w ramach inicjatywy ELENA, finansowanej z programu Horyzont 2020. Ograniczenie dostępnych środków dla aktualnie realizowanych działań doprowadzi do niewykorzystania części wykonanej dokumentacji, wstrzymania procesów projektowych i rezygnacji z inwestycji kluczowych z punktu widzenia polityki rozwoju regionu, a także – w przypadku inwestycji termomodernizacyjnych – do konieczności zwrotu środków finansowych.

Należy mieć na uwadze również to, że nabory w ramach nowej osi mogłyby ruszyć najwcześniej w II połowie 2026 r., a pierwsze umowy mogłyby zostać podpisane dopiero pod koniec 2026 r. Oznacza to, że środki te nie będą pracować w najbardziej krytycznym okresie certyfikacji programu, co stanowi poważne zagrożenie dla efektywności programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021–2027.

Planowane uruchomienie Funduszu Bezpieczeństwa i Obronności (zasilanego środkami KPO), w konsekwencji zmniejszy podaż projektów możliwych do realizacji w ramach nowej osi programu regionalnego. Nowy priorytet ma objąć działania z zakresu obronności, bezpieczeństwa oraz infrastruktury dual-use. W dalszym ciągu brakuje jednak szczegółowych wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków, katalogu beneficjentów czy poziomów dofinansowania, część podstawowych aktów wykonawczych do ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej jeszcze nie weszła w życie lub znajduje się

w przygotowaniu, nie określono również, jakie projekty mogłyby być gotowe do realizacji w krótkiej perspektywie czasu. Dodatkowo należy podkreślić, że przedsięwzięcia te – jeśli miałyby być realizowane w ramach programu regionalnego – muszą spełniać pełny reżim wymogów nakładanych na projekty finansowane ze środków Unii Europejskiej, w tym m.in. w zakresie zasad kwalifikowalności wydatków, zamówień publicznych, oceny oddziaływania na środowisko czy pomocy publicznej. W przypadku działań z obszaru obronności oraz infrastruktury o charakterze wrażliwym może to stanowić poważną barierę dla potencjalnych beneficjentów oraz znacząco wydłużyć czas przygotowania dokumentacji. W konsekwencji przesunięcie 10% środków do obszaru, który nie ma stabilnej podstawy prawnej, nie posiada wystarczająco zdefiniowanej bazy projektowej i jednocześnie podlega restrykcyjnym wymogom UE w zakresie aplikowania i realizacji projektów, powoduje wysokie ryzyko powstania luki finansowej w programie oraz braku możliwości realnego wykorzystania przesuniętych środków w obowiązującym horyzoncie czasowym.

Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku uznaje inwestycje z zakresu obronności i bezpieczeństwa za niezwykle istotne w świetle dzisiejszych wyzwań rozwojowych regionu i panującej sytuacji geopolitycznej, niemniej wyraża stanowczy sprzeciw wobec propozycji przesunięcia 10% alokacji programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 na ten cel.

Ponadto uważamy, że tak duże zmiany w obecnej fazie realizacji programu spowodują opóźnienia we wdrażaniu programu FE SL 2021-2027 i nie przyczynią się do poprawy wskaźników certyfikacji, powodując również opóźnienie w ich realizacji.

Przewodniczący Zarządu
Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego
Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku

Leszek Bizoń